

Program för
utveckling av
barn- och
familjetjänster

REGERINGENS
SPETSprojekt

Barnet och familjen i centrum

Ditt Sinun
ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI

Förändringsstrategi för utveckling av barn- och familjeservicen (LAPE) år 2017-2020

Syftet med strategin

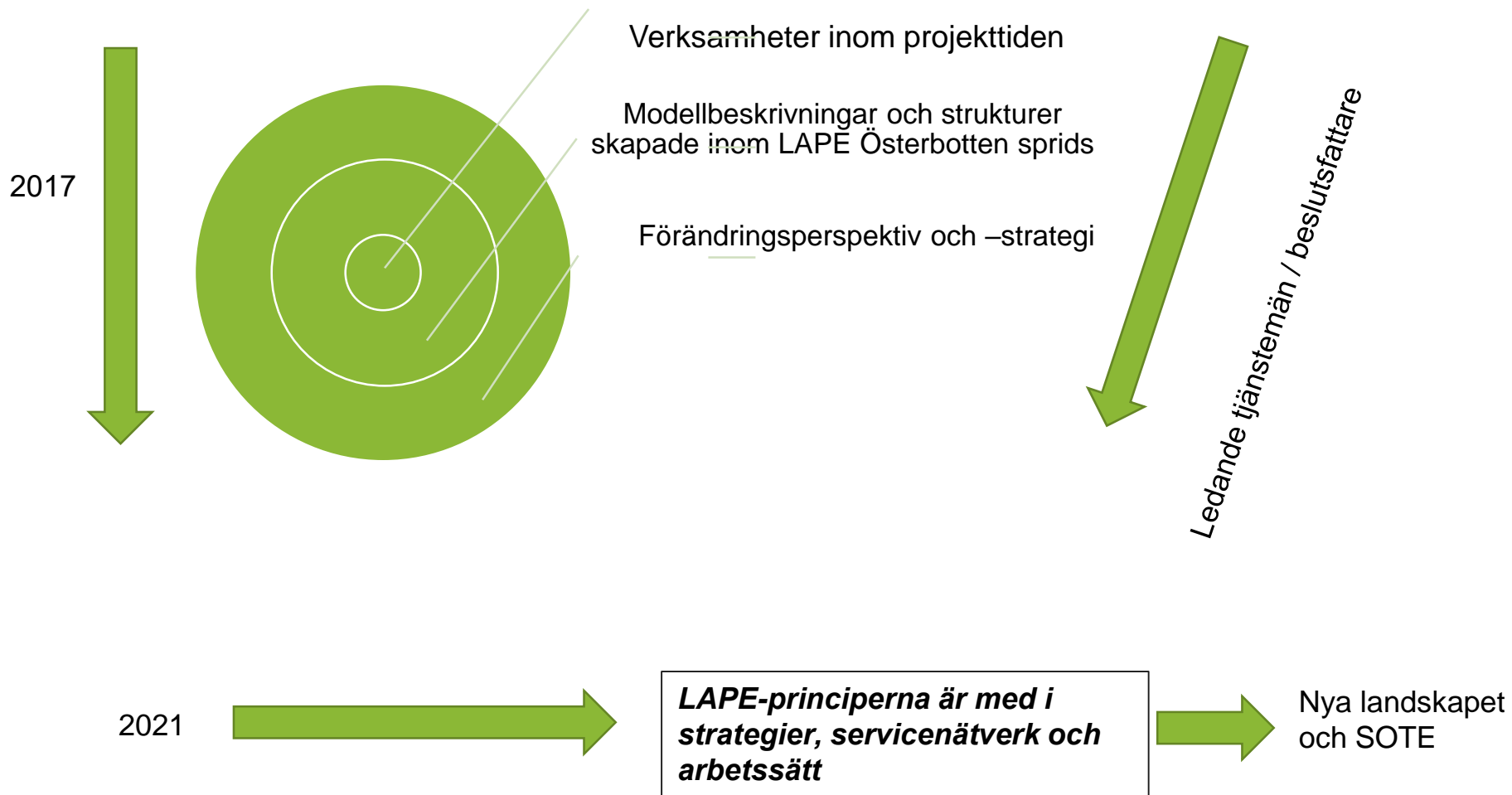
- Sprida existerande och befästa goda arbetsmodeller som utvecklats inom LAPE-förändringsprogrammet inom landskapet, samt vid behov ta in nya modeller
- Stärka delaktighet hos barn och familjer
 - Fästa barnperspektivet i kommande strukturer
- Öka personalens kunnande samt stöda kunskapsbaserad utveckling
- Främja integration av social- och hälsovård samt integration av bas- och specialservice
 - Skolan, småbarnspedagogiken
 - Social- och hälsovården
 - Tredje sektorn

Under åren 2017-2018 har utvecklingsprogrammet LAPE verkat i Österbotten med syfte att skapa barn- och familjeorienterade tjänster.

Målsättning med LAPE-förändringsstrategin

- Skapa förutsättningar för att implementera nya strukturer och arbetsmodeller i det praktiska arbetet.
- Engagera praktiker, ledare och brukare.
- Utbilda och stöda förändringsarbetet bland förmän och praktiker.
- Landskapet Österbotten som en lärande organisation.
- Stärka förändringskunnandet hos förmän som ett led och stöd i implementering av integrativa verksamhetsätt.

LAPE-förändring i Österbotten

Hur skapas förändring?

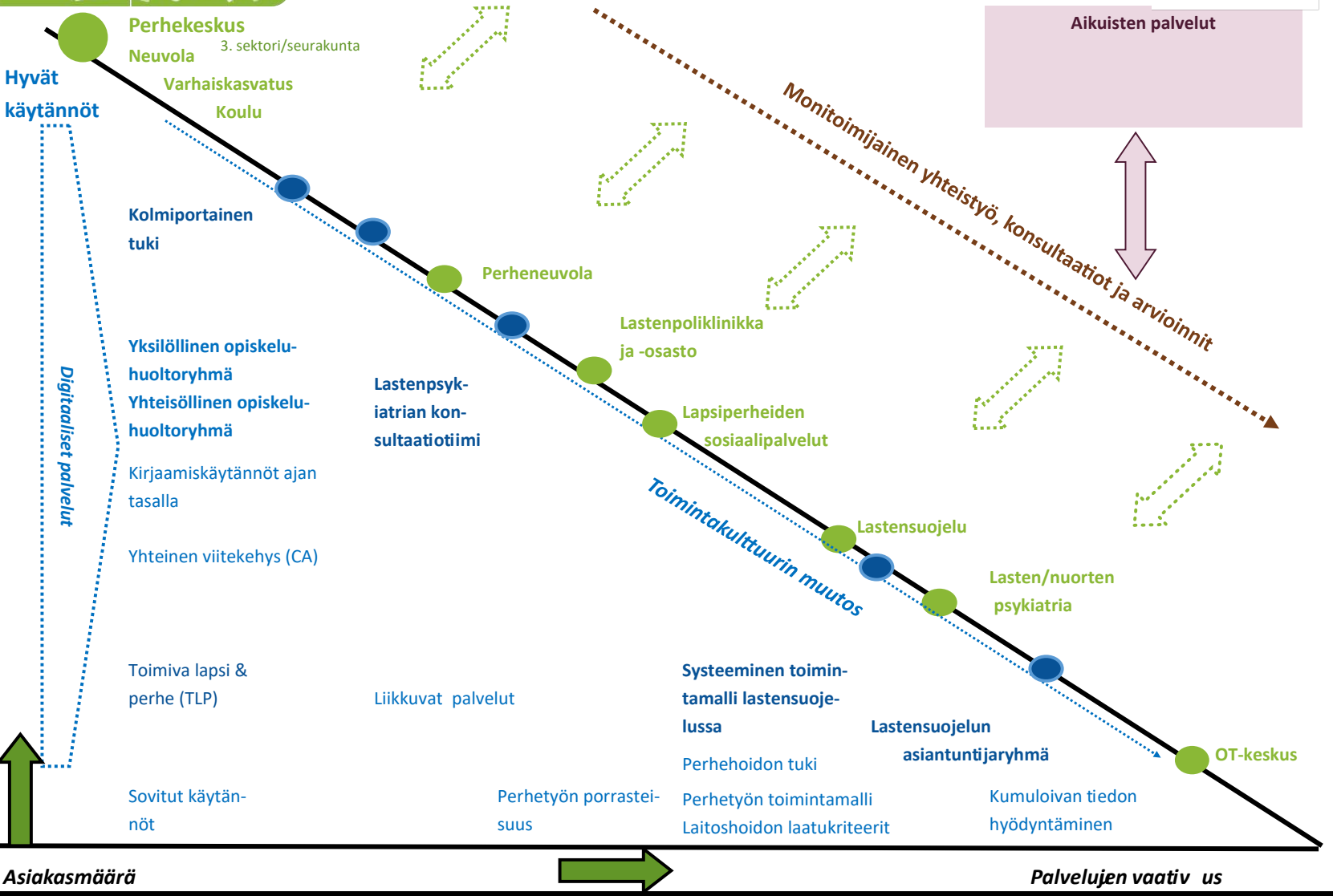
- I all form av utvecklingsarbete förekommer ett visst förändringsmotstånd. Förändringsmotståndet bottnar bl.a. i en rädsla för det nya och en ovilja att ändra invanda rutiner och mönster.
- Personal och förmän behöver kunskap om förändringsprocesser och kunnande i att själva leda och styra förändringsprocesser.
- Personalen behöver stärka kunnandet i att t.ex. leda förändringsprocesser i familjerna och ledare behöver stärka sitt kunnande i att leda förändringar på arbetsplatsen.

Barns välmående som gemensam målsättning

- Målsättningen för det framtida arbetet är att kunna skapa fungerande servicekedjor som är flexibla och anpassade enligt barnens och familjernas behov.
- Exempel på serviceformer och olika goda praxisformer finns beskrivna i nästa dia.
- I vänstra axeln finns exempel på service som täcker nästan 100 % av barnen i Finland. Det finns med andra ord en enorm resurs där, att upptäcka barn som mår dåligt, med rätta metoder, god praxis och en gemensam grundsyn på den egna arbetsrollen.
- I den andra axeln till höger finns krav på servicen, dvs. mångfalden och komplexiteten ökar ju mer man kommer åt höger. Därtill minskar antalet barn som behöver hjälp. Personalmängden minskar när kraven på tjänsterna ökar. Samtidigt ökar behovet av specialisering och specialkunskap.

Integrering och god praktik

Ditt Sinun
ÖSTERBOTTEN I POHJANMAASI

Utvecklingsbehov och helheter år 2019

- SISOTE-strategi (bildning, social- och hälsovård)
- Organisering av servicen enligt familjecenter-modellen
- Integrativa verksamhetsformer (samarbete mellan bas- och specialservice)
- Barnskyddets utveckling
- Koordinering av den mest specialiserande och krävande servicen (OT-center i samarbetsområdet för Åbo universitetssjukhusområde)

- LAPE-akademier, lärande forum
- Utbildningar, valm t.ex. ibruktagning av den systemiska verksamhetsmodellen inom barnskyddet
- Arbetsgrupper på landskapsnivå
- Förändringsagentens stöd och arbete i SOTE-beredningen
- Kontaktytor till högskolor och universitet för att öka kunnandet
- Handledning, coaching
- Kommunala LAPE-grupper (barn och familjegrupper)

Förutsättningar för att skapa förändring

- I genomsnitt genomförs 80 procent av det planerade förändringsarbetet efter tre år.
- När metoden tagits i bruk är det tre faktorer som är centrala för att förändringsarbetet ska lyckas:
 - kompetens hos praktiker
 - en stödjande organisation
 - ett effektivt ledarskap
- Urval, utbildning och handledning av personalen är viktiga komponenter i implementeringsprocessen.

Förutsättningar för att skapa förändring

- En stödande administration **omfördelar** vid behov **resurser** i form av tid, ekonomi och personal. Det är angeläget att det i organisationen finns en **positiv inställning till nytänkande** och kompetensutveckling samt en god beredskap för förändring.
- Den som leder ett implementeringsarbete måste utöva ett adaptivt ledarskap, dvs. vara **lyhörd** inför och **anpassa sig** efter medarbetares och andras uppfattningar.
- Det handlar om att kunna **motivera förändringen**, **förstå svårigheten i att överge ett invariant** arbetssätt för ett nytt arbetssätt och att **övertyga** tveksamma medarbetare.

Socialvårdens LAPE-teser

Fem teser till landskapet Österbotten för socialvården inom barn- och familjetjänster

- För att kunna skapa kostnadseffektiva, kundorienterade och kunskapsbaserade tjänster bör dessa fem åtgärder tas i beaktande vid uppbyggandet av landskapets socialvård.

- 1. Landskapet bör stärka, stöda och utveckla systemiska verksamhetsformer inom socialvården.**
- 2. Implementering av socialvårdslagen behöver systematiseras och jämnas ut inom landskapet.**
- 3. För att förverkliga barns delaktighet inom servicehelheterna behövs strukturer och ledning.**
- 4. Landskapet behöver en välutvecklad verksamhetsmodell för familjearbete, från förebyggande åtgärd till korrigerande familjearbetsinsats.**
- 5. Utveckling av familjevården som en första hands placering för barn utom hemmet.**

1. Systemisk socialvård

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI

- Det behövs systemiska arbetsmetoder inom allmän service för barnfamiljer, handikapp, integration, barnskydd
 - a. Fleraktörsskap vid bedömningar av servicebehoven, dvs. olika professionella, samt barnet, familjen och nätnätverket tas systematiskt med vid bedömningen av stödbehoven.
 - b. Pararbete inom socialvården, t.ex.
 - a. Familjearbetare/socialhandledare-socialarbetare
 - b. Vuxensocialarbetare-barnskyddsocialarbetare
 - c. Socialt arbete inom handikapp-allmän service för barnfamiljer
 - d. Gemensamma hembesök, gemensamma målsättningar i serviceplanen och informationsutbyte.
 - c. Pararbete vid kontaktytor mellan olika sektorer, t.ex.
 - a. Bildning-SOTE (elevhälsan-socialvård)
 - b. rusmedel/missbruksvård-barnservice
 - c. barn/ungdomspsykiatri-barnskydd

Systemiskt barnskyddsarbete

- Exempel systemiska verksamhetsmodellerna
- Teamarbete (med olika rollfördelningar och yrkeskunnande)
- Familjeterapeutiska element i verksamheten

2. Arbetet enligt socialvårdslagen (svl)

- Service enligt svl bör erbjudas i första hand till barnfamiljer om det inte finns uppenbara skäl till barnskyddsåtgärder eller rätt till service enligt annan speciallagstiftning
- Serviceutbudet enligt socialvårdslagen behöver förtydligas och utvecklas. Exempelvis
 - Hemservice
 - Familjearbete
 - Stödsamtal
 - Stödpersons- och stödfamiljsverksamhet
- Processerna kring bedömning av servicebehovet enligt barnskyddslagen och socialvårdslagen bör göras tydligare
 - Även för samarbetsparter
- Servicebedömningar i samarbete med familjen och nätnätverket.
- Utveckling av arbetet enligt svl med stöd från THL (klassificering av socialvården).

3. Strukturer för delaktighet

- Delaktighet ger klientorienterad service → klientengagemang i stödet som erbjuds.
- Delaktigheten är inte statisk utan föränderlig beroende på arbetskontexten och handlingsramarna i arbetet.
- Delaktigheten föds i dialog och måste förhandlas i varje situation och förutsätter att barnen får en upplevelse av utbyte, gemensam förståelse och tillit → **delaktighetsstrategi på arbetsplatsen.**
- Delaktighet kan mätas genom olika **delaktighetsskalor**. Arbetsplatsen bör ha en tydlig målsättning och uttalad strategi, vad som är rimligt inom den egna arbetskontexten, t.ex. Shiers.
- Ibland är utmaningen att hitta ”rätt” sätt att involvera barn och unga, därför behövs **metoder och metodkunnande**.
- Förändring av arbetskulturen, delaktighet innebär även en förskjutning av maktförhållandet → beredskap att omvärdera det egna utgångssättet/arbetssättet → **Utbildningar, diskussionsforum**
- Det kräver resurser i form av tid och kunskap samt ledningens aktiva stöd.

Barnens rätt till delaktighet lyfts fram i lagstiftning och FN:s barnkonvention. Exempelvis i

- Finlands grundlagsstiftning
- Barnskyddslagen
- Socialvårdslagen

3. Ett exempel på en struktur för barns delaktighet som förebyggande åtgärd

Barn och familj i samspel -metoden

- Bfs-metoden i kommuners basservice, inom specialservicen och inom specialsjukvården.
- Ett arbetssätt genom vilken man bemöter föräldrars missbruks- och mentalvårdsproblem, våld, arbetslöshet och ekonomiska svårigheter, vilka utgör riskfaktorer för barns utveckling.
- En central målsättning med Bfs-metoden är att förebygga att problemen överförs från generation till nästa, att utveckla servicemodeller för att främja barns och ungas välmående och mentala hälsa, som utgör en del av kommunernas strategi, struktur och verksamhet.
- Bfs-metoden erbjuder en servicemodell som sträcker sig över enskilda tjänster och över sektorgränserna, som ett sätt att förverkliga det förebyggande arbetet och en arbetsstruktur för främjande av välfärd.

4. En välutvecklad modell för familjearbete minskar på behovet av barnskydd och placeringar.

- **Kiikku-vauvaperhetyö® stärks i landskapet**
 - tidigt stöd och hjälp i familjer, som har barn under ett år, förebyggande vårdarbete
- **Familjearbete enligt socialvårdslagen; tidig stödinsats till familjer –förebyggande arbete och lågtröskelhjälp**
 - tillräckliga resurser för att göra familjearbete
 - interventioner och arbetsmetoder definierade och beskrivna, effekterna följs upp och mätare används
 - Fleraktörsbedömning, så att familjen får den service och stöd som de behöver = gemensam syn och vetskap om hur man fungerar och vem som gör vad
- **Intensifierat familjearbete inom barnskyddet**
 - Innehållet i familjearbete definieras, metoder och mätare används

5. Utveckling av familjevården

Målsättningen är att volymen inom familjevården växer och strävar efter att minska på anstaltvården, därigenom även leda till en minskning av kostnader.

1. Utveckling av den mångkulturella familjevården i Österbotten.

- Barnets språkliga, kulturella och religiösa bakgrund skall i mån av möjlighet beaktas (Bsl 50§)
- Rekrytering av mångkulturella familjer inom familjevården.
- PRIDE-utbildning till familjevårdare, där även den mångkulturella delen ingår
- Mångkulturella barns behov uppmärksammas vid placeringar inom familjevården.

2. Familjevårdarna erbjuds ett planerligt stöd och utvärdering

- initialt stöd 1-2 år
- grundstöd från tredje året och framåt
- riktat stöd vid behov (kompletterar initiala stödet och grundstödet)
- stöd vid placering hos anhörig